

BIZNES JARAYONLARNI OPTIMALLASHTIRISH YO'NALISHLARI

Ibragimov Gayratjon Artikovich, - i.f.n., dotsent

TMI, "Iqtisodiy tahlil" kafedrası

Annotatsiya. Biznes jarayonlarni tavsiflash turli yondashuvlar va standartlarni o'z ichiga oladi. Yuqori darajadagi biznes jarayonlardagi ma'lumotlar oqimi hamda quyi darajadagi biznes jarayonlardagi ish oqimi chizmalari ikkita standartdan iborat. Biznes jarayonning chizmasi moddiy va axborot oqimlarini ko'rsatadi. Korxonalarda biznes-jarayonlar "daraxti" va turli xil jarayonlarning o'zaro ta'sirini ko'rsatadigan jarayonlar tarmog'i mavjud. Jarayonlar tarmog'i tashkilot faoliyati haqida nisbatan to'liqroq tizimli tasavvur beradi. Biznes jarayonni optimallashtirish maqsadiga erishish uchun uni tashkil etuvchi ishni tarkibiy qismlarga bo'lish kerak. Qaror qabul qilish bloklari deb ataladigan mantiqiy operatorlar yordami bilan jarayonda yuzaga keladigan muqobil variantlar ko'rsatiladi. Biznes jarayonlarni modellashtirish ularni optimallashtirishning zaruriy sharti deb qabul qilish mumkin.

Kalit so'zlar: biznes jarayonlar, ma'lumotlar oqimi, ishning davriy ketma-ketligi, jarayonlar tarmog'i, biznes jarayonlar chizmasi, biznes jarayonni optimallashtirish.

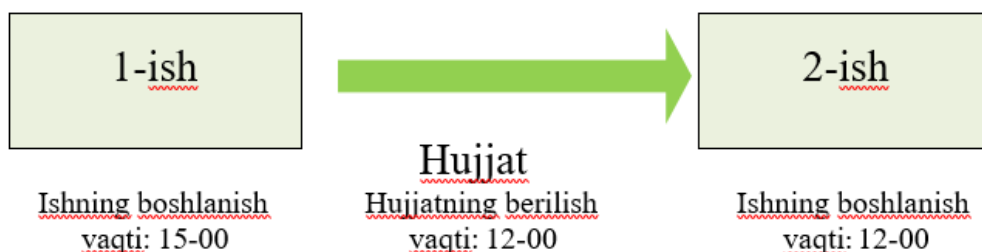
Hozirgi vaqtda biznes jarayonlarni tavsiflashni ko'plab yondashuvlari yoki standartlari mavjud. Biroq, amalda, ularni tavsiflashning klassik texnologiyasi faqat ikkita standart - DFD (DataFlowDiagram) va WFD (WorkFlowDiagram)dan iborat. Birinchisi, yuqori darajadagi biznes jarayonlarni tavsiflash uchun ishlatiladigan ma'lumotlar oqimining ifodalovchi chizmani; ikkinchisi - quyi darajadagi biznes jarayonlarni tavsiflash uchun ishlatiladigan ish oqimining chizmasini ifodalaydi. Boshqa zamonaviy standartlarning aksariyati yuqoridagi ikkita klassik yondashuvning turli ko'rinishi va qo'shimchalarini aks ettiradi. Ilgari ko'rib o'tilganidek, standartlarga rioya qilishni boshqarishning ishlab chiqilgan yondashuvlarini qo'llash (xavfga asoslangan muvofiqlikni boshqarish yondashuvi) risklarni boshqarish bo'yicha bojxona organlarida, shuningdek, boshqa nazorat qiluvchi organlarda qo'llaniladigan tartiblarning asosiy tarkibiy qismiga aylandi (Ibragimov G. (2022)).

Ma'lumotlar oqimi chizmasi(diagrammasi)da tavsiflanayotgan biznes jarayon tarkibiga kiruvchi ishlar, shuningdek har bir ishga kirish va undan chiqish ko'rsatiladi. Ushbu kirish va chiqishlar axborotlar yoki moddiy bo'lgan oqimlarni ifodalaydi. Bunda, bir ishning chiqishi boshqalariga kirish bo'lishi mumkin.

Masalan, biznes jarayonni o'rab turuvchi muhitni tavsiflashda ko'rsatilgan kirish va chiqishlar tashqi hisoblanadi. DFD chizmasi(diagrammasi)ga tashqi kirishlar tashqi tomondan jarayon yetkazib beruvchilardan kelib tushadi, tashqi chiqishlar esa tashqariga, jarayon mijoziga chiqib ketadi. Biznes jarayonning DFD chizmasini tuzishda ularni DFD chizma(diagramma)si jarayonini o'rab

turuvchi muhit chizmasidan o'tkazish kerak. Biznes jarayonni uzil-kesil tavsiflash uchun faqat ichki axborotlar va moddiy bo'lgan oqimlarini tavsiflash qoladi. Ularning har biri ishlardan birining chiqishi va shu vaqtning o'zida boshqasining kirishi bo'ladi.

Biznes jarayonning DFD chizmasini tuzishda, ushbu chizma moddiy va axborot oqimlarini ko'rsatishini va hech qanday tarzda ishning davriy ketma-ketligi haqida ma'lumot berrmasligini yodda tutish kerak. Ko'p hollarda ishlarning davriy ketma-ketligi biznes jarayondagi oqimlar harakati yo'nalishi bilan mos bo'ladi. Umuman olganda, bu to'g'ri emas, chunki 1-rasmda ko'rsatilgan misolga o'xshash holatlar bo'lishi mumkin.

1–rasm. Ishning davriy ketma-ketligi va hujjat harakati yo'nalishi o'rtasidagi nomuvofiqlikka misol

Ushbu misolda ikkinchi ish birinchi ishdan erta boshlangan, ammo hujjat birinchi ishdan ikkinchisi tomon harakatlanadi. Shuning uchun, DFD standarti yuqori darajadagi biznes jarayonlarni tavsiflash uchun qulay, sababi umuman olganda ularni tavsiflashda ishlarning davriy ketma-ketligini ko'rsatib bo'lmaydi, chunki barcha ishlar bir vaqtning o'zida amalga oshiriladi yoki turli ketma-ketliklar uchun bir nechta variant mavjud, bu, shuningdek, turli xil nuqtai nazarga bog'liq bo'lishi mumkin. Mahsulotni sotish biznes jarayoni namunasini ko'rib chiqamiz.

Mahsulot yetkazib beruvchidan mahsulotni sotib olish, sotib olingan mahsulotni saqlash, mahsulotni sotish, mahsulotni jo'natishga tayyorlash, mahsulotni ortib jo'natish jarayonida "Avval qaysi jarayon amalga oshiriladi: mahsulotlarni sotib olishmi yoki ularni sotishmi?" degan savolga ikki xil vaziyatga qarab ikki xil javob berilishi mumkin. Agar ma'lum bir mahsulot omborda bo'lsa, vaqt bo'yicha uni sotib olish sotishdan oldinroq bo'ladi. Agar xaridor murojaat qilgan vaqtda omborda mahsulot yo'q bo'lsa, u holda sotish jarayoni sotib olishdan oldin boshlanadi va keyinroq tugaydi. Shuning uchun, ushbu va shunga o'xshash biznes jarayonlarni tavsiflashda vaqti bo'yicha ishlar ketma-ketligiga urg'u berilmaydigan DFD standartidan foydalanish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Korxonaning biznes-jarayonlarini yaqqol va ko'rgazmali namoyishiga misol - bu biznes-jarayonlar "daraxti"ni tashkil etadigan va turli xil jarayonlarning o'zaro ta'sirini ko'rsatadigan biznes jarayonlar asosida tuzilgan DFD-chizma(sxema)sini aks ettiradigan jarayonlar tarmog'i bo'ladi.

Jarayonlar tarmog'idagi biznes-jarayonlarning ierarxik aloqalari va tasnifi

modelni ortiqcha kattalashtirib yubormaslik uchun ko'rsatilmaydi. Biznes-jarayonlar "daraxti"dan farqli o'laroq, jarayonlar tarmog'i tashkilot faoliyati haqida nisbatan to'liqroq tizimli tasavvur beradi, chunki u nafaqat tashkilot elementlarini, balki ular o'rtasidagi o'zaro aloqa ta'sirlarini ham ko'rsatishga imkon beradi. Bundan tashqari, jarayonlar tarmog'i tashkilot faoliyatining ishlab chiqilgan modelini yaxlitligi, biznes jarayonlarni tanlashning to'g'riligi va ularning atrofini o'rab turgan muhitni tavsiflashni tekshirilishini ta'minlaydi.

Mablag'larni investitsiya qilish yo'nalishlari ro'yxati kengayishi, jamoaviy investitsiya institutlarining paydo bo'lishi, yuridik va jismoniy shaxslarning bo'sh pul mablag'larini ishonchli boshqarish bilan bog'liq holda, ayniqsa investitsiya sohasida qarorlar qabul qilishda boshqa muammolarga javob izlash zarurati tug'iladi (Ibragimov G. (2023)). Ushbu holatlarni biznes jarayon sifatida modellashtirish yo'li bilan muammolarga yechim topish mumkin.

Biznes-jarayonning DFD-chizma(sxema)sini tuzishda "yettilik qoidasi"dan foydalanish kerak, unga ko'ra abstraktsiya va tafsilotlar darajasi shunday tanlanishi kerakki, bunda biznes-jarayon chizma(sxema)si o'rtacha yetti ishdan iborat bo'ladi. Batafsil tafsilotlardan va shunga mos ravishda katta ish hajmdan foydalanish chizma(sxema)ning juda murakkablashishiga va biznes-jarayonni sifatli tahlil qilish imkoniyatining pasayishiga olib keladi. Biznes jarayonlar chizma(sxema)sida o'ta batafsil tafsilotlardan va kam miqdordagi ishlardan foydalanish ishlarning haddan tashqari yiriklashtirilgan bo'lishiga olib keladi va bu holat ham ularni sifatli tahlil qilish va optimallashtirish imkoniyatlarini kamaytiradi.

Agar biznes jarayonni optimallashtirish maqsadiga erishish uchun uning batafsil tafsilotlari talab qilinadigan bo'lsa, unda 4-bandda ko'rsatilgandek, jarayonni tashkil etuvchi ishni maydalashni amalga oshirish kerak.

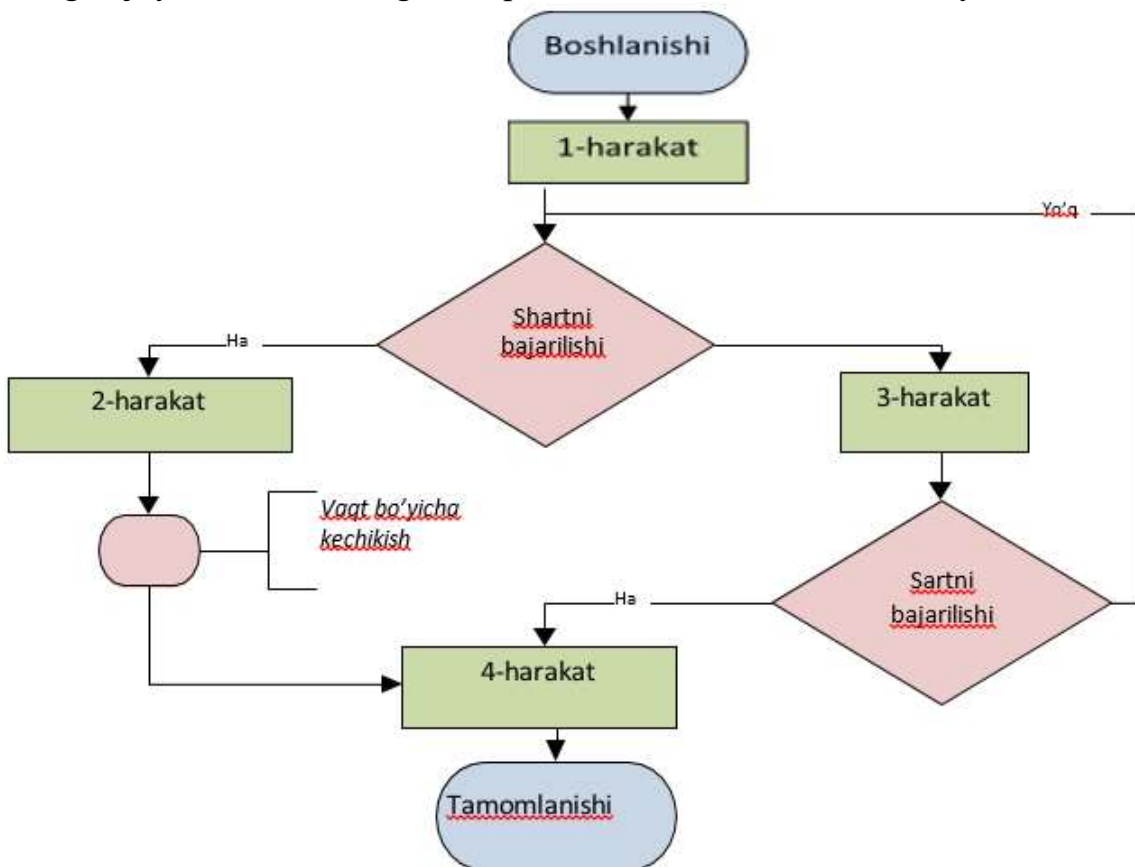
Natijada, biznes jarayonning tavsiflanishi yuqori darajadagi chizma(sxema)lar quyi darajadagi chizma(sxema)lar asoslanadigan DFD va WFD chizma(sxema)larining ierarxik tartiblangan to'plamini aks ettiradi. Bunda, yuqori darajalarda foydalaniladigan DFD chizma(sxema)lari DFD va WFD chizma(sxema)lariga bo'linadi yoki ularga asoslanadi. Quyi darajalarda foydalaniladigan WFD chizma(sxema)lari faqat WFD chizma(sxema)lariga bo'linadi yoki ularga asoslanadi.

Quyi darajadagi biznes jarayonlarni tavsiflashda ma'lumotlar oqimining jarayonli chizma(diagramma)lari - WFD (WorkFlowDiagram – Ish Oqimlari Chizma(Diagramma)lari) ishlatiladi. Ushbu chizma(diagramma)da jarayonni tasvirlashga yordam beradigan qo'shimcha ob'ektlar: mantiqiy operatorlar, jarayonning boshlanishi va oxiridagi voqealar, shuningdek, davriy (vaqt bo'yicha) kechikishni ko'rsatadigan elementlar paydo bo'ladi (2-rasmga qarang).

Qaror qabul qilish bloklari deb ham ataladigan mantiqiy operatorlar yordami bilan jarayonda yuzaga keladigan muqobil variant (alternativa)lar ko'rsatiladi, ya'ni qaysi hollarda jarayon ma'lum bir texnologiya bo'yicha, qaysi hollarda boshqasiga ko'ra o'tishi ko'rsatib beriladi. Masalan, ushbu elementlardan foydalangan holda, qiymati ma'lum miqdordan kam bo'lgan shartnoma bir guruh xodimlar tomonidan kelishilishi, undan yuqori qiymatga ega bo'lgan shartnoma esa ko'proq xodimlar ishtirok etadigan, murakkabroq texnologiyaga muvofiq

kelishiladigan vaziyatni tavsiflash mumkin.

Jarayonning boshlanishi va oxiridagi voqealar yordaqmida jarayonning qachon boshlanishi va qachon tugashi ko'rsatiladi. Masalan, byudjetni tuzish kabi qat'iy belgilangan biznes jarayonlar uchun vaqt voqea sifatida chiqishi mumkin. Biznes jarayonning tavsiflanishi uni vaqt bo'yicha optimallashtirish maqsadida amalga oshirilgan hollarda, uzviy bajariladigan ishlar orasida vaqt bo'shlig'i bo'lgan joylarni ko'rsatadigan vaqtni cho'zish elementlaridan foydalaniladi.

2 – rasm. Ish oqimlari chizma(diagramma)si – IOD (WFD)

Bunday holda, keyingi ish avvalgisi tugagandan keyin ma'lum bir vaqt o'tgandan so'nggina boshlanadi.

WFD chizma(diagramma)sining o'ziga xos xususiyati shundaki, biznes jarayonning amaliyotlari oralig'idagi yoy(strelka)lar ob'ektlar (axborot va moddiy) oqimini emas, balki ishlarning bajarilishi oqimlari yoki davriy ketma-ketligini ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ibragimov G. (2022). Keeping records of imported goods while improving customs administration in Uzbekistan. International Journal of Research in Finance and Marketing (IJRFM), 12(11), 30-34. Retrieved from <https://euroasiapub.org/wp-content/uploads/IJRFM3Nov22-Uzb.pdf>
2. Ibragimov G. (2023). Problems of training financial analysts in the republic of Uzbekistan. International Journal of Research in Economics and Social Sciences (IJRESS), 13(06), 108-115. Retrieved from <https://euroasiapub.org/wp-content/uploads/IJRESS11June23-Uzb.pdf>

3. Ibragimov G. (2022). Introduction of digital solutions to the economy of Uzbekistan: problems and solutions. *International Journal of Research in IT and Management (IJRIM)*, 12(9), 34-39. Retrieved from <https://euroasiapub.org/wp-content/uploads/IJRIM2Sep22-Uzb-1.pdf>
4. Ибрагимов, Г. А. (2023). ЦИФРОВИЗАЦИЯ ЭКОНОМИКИ И ВОПРОСЫ БЕЗОПАСНОСТИ. *Gospodarka i Innowacje.*, 68-73.
5. Ibragimov, G. A. (2021). Business Analysis In The Digital Economy. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(7), 4543–4549.
6. Ibragimov, G., & Yakubov, U. (2015). Agricultural Development in Uzbekistan. *SCIENTIFIC ENQUIRY IN THE CONTEMPORARY WORLD: THEORETICAL BASICS AND INNOVATIVE APPROACH*, 74. Retrieved from https://bmpubgroup.com/assets/1_26_4_1.pdf#page=75
7. Ibragimov G. (2022). Digitalization of the economy of Uzbekistan: experience and prospects. *International Journal of Research in Economics and Social Sciences (IJRESS)*, 12(05), 102-109. Retrieved from <https://euroasiapub.org/wp-content/uploads/IJRESS10-May2022.pdf>
8. Gayratjon Ibragimov Artikovich. (2022). GLOBAL DIGITALIZATION AND THE PLACE OF UZBEKISTAN. IV ФОРУМ «ЭКОНОМИКА В МЕНЯЮЩЕМСЯ МИРЕ» 2022 май КАЗАНЬ-ТАШКЕНТ), Казань-Ташкент. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6627529>
9. Қличев, Б. (2021). Хўжалик юритувчи субъектларда ишбилармонлик фаоллиги таҳлили. *Актуар молия ва бухгалтерия ҳисоби*, 1 (3)-сон, 1-9. Retrieved from <https://finance.tsue.uz/wp-content/uploads/2021/06/4.-Қличев-Б.pdf>
10. Қличев, Б. (2021, ноябрь 19). Ички аудит хизмати фаолиятида иқтисодий таҳлилни такомиллаштириш масалалари. Рақамли иқтисодиёт шароитида солиқ маъмуриятчилиги ва халқаро солиққа тортиш механизмини такомиллаштириш. Халқаро конференция материаллари тўплами. Тошкент, Ўзбекистон. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10531234>
11. Султанов Махмуд Ахмедович. (2023). ИНВЕСТИЦИЯ ФОНДЛАРИДА ДИВИДЕНД СИЁСАТИ ВА УНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎЛЛАРИ. *World Scientific Research Journal*, 16(1), 163–169. Retrieved from <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2714>
12. Қличев, Б. (2021). Инновацион фаолиятда асосий воситалар таҳлилини ташкил этиш масалалари. Инновацион иқтисодиёт: муаммолар, таҳлил ва ривожланиш истиқболлари. Қарши, Ўзбекистон. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10531216>
13. Sultanov, M. (2023). Features of Dividend Allocation and Taxation in Investment Funds of Uzbekistan. *Asian Journal of Technology & Management Research (AJTMR)* ISSN, 2249(0892).
14. Қличев, Б. (2021, сентябрь 30). Меҳнат мотивациясида моддий рағбатлантириш таҳлили. Молия-банк тизимида илм-фан, таълимнинг инновацион инфратузилмасини шакллантириш ва ривожлантиришда тошкент молия институтининг ўрни. Конференция материаллари тўплами, Тошкент, Ўзбекистон. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10531256>
15. Yuldasheva Umida Asanaliyevna. (2023). TAX POTENTIAL AS AN INDICATOR OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE REGION. *European Journal of Emerging Technology and Discoveries*, 1(8), 41–45. Retrieved from <https://europeanscience.org/index.php/1/article/view/305>
16. Пардаевич, Қ. Б. (2023). Хўжалик юритувчи субъектларда операцион фаолиятида ишлаб чиқариш ҳажмини ифодаловчи кўрсаткичлар таҳлили. *Scientific Journal of "International Finance & Accounting"*, (2), 2181-1016.
17. Yuldasheva Umida Asanaliyevna. (2023). THEORETICAL APPROACHES TO THE CONCEPT OF "TAX POTENTIAL" AND METHODS OF ITS ASSESSMENT. *European*

- Journal of Emerging Technology and Discoveries*, 1(8), 21–25. Retrieved from <https://europeanscience.org/index.php/1/article/view/302>
18. Tulaev, M. (2021). МҲХС БЎЙИЧА МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТ: ТАЙЁРЛАШ ВА АВТОМАТЛАШТИРИШ. *Архив научных исследований*.
 19. Tulaev, M. (2019). Финансовая отчетность: на пути соответствия национальным и международным стандартам. *Архив научных исследований*, 1(1). извлечено от <https://ejournal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/723>
 20. Tulayev M., Axmedov A. (2023). Balansning tarkibiy tuzilishi va unga ta'sir etuvchi omillar. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 8, 71-77
 21. Тулаев Мирзакул Саламович. (2023). КОРХОНАЛАРНИНГ МОЛИЯВИЙ ФАОЛИЯТИНИ ТАШҚИ АУДИТОРЛАР ТОМОНИДАН ТЕКШИРИШ МАСАЛАЛАРИ . *World Scientific Research Journal*, 16(1), 252–258. Retrieved from <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2724>
 22. Tulayev M. (2023). Moliyaviy hisobotning halqaro standartlari bo'yicha moliyaviy hisobot: taayyorlash va avtomatlashtirish. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 6, 134 -
 23. Klichev, V. (2014). Бошқарув ҳисобида баҳо шакллантиришни такомиллаштириш масалалари. *Молия*, 2014(5), 10–15. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10522860>
 24. Қличев, Б. (2022). Истеъмолчи манфаатлари асосида маҳсулотга баҳо шакллантириш масалалари таҳлили. *Iqtisodiyot: tahlillar va prognozlar*, 4 (20)-сон, 170-175.
 25. Қличев Бахтиёр Пардаевич. (2023). ОПЕРАЦИОН ФАОЛИЯТ НАТИЖАЛАРИНИ ИФОДАЛОВЧИ КЎРСАТКИЧЛАР ТАҲЛИЛИ. *World Scientific Research Journal*, 21(1), 182–188. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2876>
 26. Файзиёв, Ф. А. (2023). ЎЗБЕКИСТОНДА ЎЗИНИ ЎЗИ БАНД ҚИЛИШ: РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ ВА СОЛИҚ ТИЗИМИДАГИ ЎРНИ. *Gospodarka i Innowacje*, 42, 426-434. https://gospodarkainnowacje.pl/index.php/issue_view_32/article/view/2099
 27. М.Ю.Рахимов. (2023). МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТ ТАҲЛИЛИ: МУАММО ВА ЕЧИМЛАР. *World Scientific Research Journal*, 21(1), 211–220. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2879>
 28. Файзиёв Фаррух Абдуллахожаевич. (2023). КЎЧМАС МУЛКНИ СОЛИҚҚА ТОРТИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ. *World Scientific Research Journal*, 21(1), 232–247. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2881>
 29. Rahimov M.Yu. (2013). An analysis of the financial condition of economic entities. *Educational manual*. -Т .: Finance.
 30. Асаналиевна, С. З. (2022). Факторы Устойчивого Развития Предприятий. *Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance*, 3(4), 65-70. <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/QSMX8>
 31. Qlichev Vaxtiyor Pardayevich. (2023). Xo'jalik yurituvchi subyektlarda ishlab chiqarishning maksimal hajmi tahlili. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 5 (2023), 187–192.
 32. Курбонов, М. (2020). Зарубежный опыт эффективного использования финансовых ресурсов государственных целевых фондов. *Экономика И Образование*, 1(5), 163–166. извлечено от https://inlibrary.uz/index.php/economy_education/article/view/4823
 33. Pardayevich, K. V. (2023). Analysis of the Maximum Volume of Production in Cement Production Enterprises in Uzbekistan. *International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development*, 5(6), 1-8. Retrieved from <https://journals.researchparks.org/index.php/IJEFSD/article/view/4460>
 34. Курбонов Муҳиддин Абдуллаевич. (2023). ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТДА ЭКСПОРТ-ИМПОРТНИ СОЛИҚҚА ТОРТИШ ТАРТИБИ. *World Scientific Research Journal*,

- 21(1), 176–181. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2875>
35. Нурманов, У. А. (2022). ИҚТИСОДИЁТНИ ГЛОБАЛЛАШУ ШАРОИТИДА ЖОРИЙ АКТИВЛАР ТАҲЛИЛИНИНГ НАЗАРИЙ-УСЛУБИЙ АСОСЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. "Экономика и туризм" международный научно-инновационной журнал, 4(6). Retrieved from <http://interjournal.uz/index.php/journals/article/view/82>
36. Нурманов, У. А. (2022). ХЎЖАЛИК СУБЪЕКТЛАРИДА ЖОРИЙ АКТИВЛАР ВА УЛАРНИНГ ТАҲЛИЛИЙ КЎРСАТКИЧЛАРИ. Журнал Инновации в Экономике, 5(2). Retrieved from <https://tadqiqot.uz/index.php/economy/article/view/4757>
37. Рахимов М.Ю. Иқтисодиёт субъектлари молиявий ҳолатининг таҳлили. Ўқув қўлланма.-Т.; "Iqtisod-Moliya", 2013. -390 б.
38. Пардаев Файзулла Гаффарович, & Муҳиддин Абдуллаевич Қурбонов. (2023). ИСТИҚБОЛДА ҚЎШИЛГАН ҚИЙМАТ СОЛИҒИ ХИСОБИНИ ЮРИТИШДА АВТОМАТЛАШТИРИЛГАН ДАШБОРДЛАРДАН САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ. World Scientific Research Journal, 21(1), 189–196. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2877>
39. Қурбонов Муҳиддин Абдуллаевич. (2023). ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА БЮДЖЕТ НАЗОРАТИНИНГ ТИЗИМИ ТАҲЛИЛИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 197–210. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2878>
40. Қурбонов Муҳиддин Абдуллаевич. (2023). ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА НАЗОРАТ ОРГАНЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. World Scientific Research Journal, 21(1), 221–231. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2880>
41. Қурбонов Муҳиддин Абдуллаевич. (2023). ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА ДАВЛАТ МОЛИЯВИЙ НАЗОРАТИ ВА УНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 248–259. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2882>
42. Муҳиддин Абдуллаевич Қурбонов, & Эргашев Уйғун Жабборович. (2023). КАМЕРАЛ СОЛИҚ ТЕКШИРУВИДА ИНСОН ОМИЛИНИ КАМАЙТИРИШДА СМАРТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 260–268. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2883>
43. Қурбонов Муҳиддин Абдуллаевич. (2023). ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТНИ КАМАЙТИРИШДА ЭКСПОРТ-ИМПОРТ ОПЕРАЦИЯЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎЛЛАРИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 269–275. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2884>
44. Қурбонов Муҳиддин Абдуллаевич. (2023). ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТГА КУРАШИШ ЖАРАЁНИДА БЮДЖЕТ ИНТИЗОМИНИ МУСТАҲКАМЛАШНИНГ ЗАРУРЛИГИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 153–165. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2873>
45. Nargiza Samadova. (2023). INFORMATION SOURCES OF ECONOMIC COMPETENCE ANALYSIS OF ECONOMIC SUBJECTS AND THEIR CLASSIFICATION. *Academia Repository*, 4(12), 278–283. Retrieved from <https://academiarepo.org/index.php/1/article/view/290>
46. Tulaev, M. (2020). Учет корпоративных облигаций. *Архив научных исследований*, 1(25). извлечено от <https://ejournal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/2783>

47. Samadova Nargiza Rasulovna. (2022). ANALYSIS OF INDICATORS REPRESENTING THE ECONOMIC POTENTIAL OF ECONOMIC ENTITIES AND ITS DISTINCTIVE FEATURES. *European Journal of Research Development and Sustainability*, 3(11), 108-111. Retrieved from <https://www.scholarzest.com/index.php/ejrds/article/view/2960>
48. Sagdillayeva, Z. A. (2023). BUSINESS ANALYSIS IS A NEW DIRECTION OF ANALYTICAL WORK. *Intent Research Scientific Journal*, 2(6), 93-104.
49. Asanaliyeva, S. Z. (2022). ASSESSMENT OF THE FINANCIAL STABILITY OF THE ENTERPRISE. *湖南大学学报 (自然科学版)*, 49(10). Retrieved from <https://johuns.net/index.php/publishing/454.pdf>
50. Yakubov U. (2021). IMPROVEMENT OF ACCOUNTING AND METHODOLOGY IN ORGANIZATION OF JOINT VENTURES. *Эконмока и бизнес: теория и практика*. 4-2 (74). ISSN 2411 0450.
51. Yakubov U. (2022). MODELING THE ANALYSIS OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY. *Web of scientist: International scientific research journal* ISSN: 2776-0979, Volume 3, Issue 2
52. Yakubov Ulugbek. (2023). ISSUES OF ASSESSING THE JOINT ACTIVITY OF BUSINESS ENTITIES. *American Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 14, 57–61. Retrieved from <https://ajird.journalspark.org/index.php/ajird/article/view/557>.
53. Якубов, У. (2023). КОРХОНАНИНГ ТАШҚИ ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТИНИ КОМПЛЕКС ТАҲЛИЛИ. *Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук*, 3(4), 132–139. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/EJLFAS/article/view/12603>.